

Franz Wurm

König

auf dem Dach

Král na střeše

TRIADA

EDICE
DELFIŇ

SVAZEK
STŮ
OSMDESÁTŮ
PRVNÍ

FRANZ WURM
KÖNIG AUF DEM DACH
EINE AUSLASSUNG
KRÁL NA STŘEŠE
VÝPUSTKA

PŘELOŽILA VĚRA KOUBOVÁ

TRIÁDA
2018

Franz Wurm
König auf dem Dach
Eine Auslassung
Král na střeše
Výpustka

© Franz Wurm – heirs, 2018
Translation © Věra Koubová, 2018
ISBN 978-80-7474-195-1
ISBN (PDF) 978-80-7474-304-7
ISBN (ePub) 978-80-7474-305-4
ISBN (mobi) 978-80-7474-306-1

Král na střeše
Výpustka

*Se vzpomínkou na Gutzu Rederovou
a naši střechu.
K uctění památky Gisely Lindemannové.*

Výpustka? Kdo vypouští, ten vydává, něco ze sebe uvolňuje, něčemu zadržovanému propůjčuje volnost a svobodu, je výpustí, která po proudu vysílá svou zprávu. Výpustkou může být ale na druhé straně i samo vypuštění, totiž vynechané, někdy přímo odpad a výkal, a zbude po něm prázdno, nezřídka ku prospěchu zbytku. A výpustka může být i rozpustilá: což třeba hádanka, která hledá slova tak, že z nich část vypouští, upouští od něčeho a rozpouští formu ve prospěch jiné. Ještě jinak rozpouštění sádky. Zahřejeme-li je, nevypouští ze sebe nic, ani z něho nic nemizí, jen se roztéká a při zchlazení opět tuhne. Získáme tak vyškvařené sádlo a v něm, pokud je předtím nescedíme, škvarky (Grammeln, Greubi, Grieben, cretons, greaves) a to dohromady – sádlo se škvarky – dá báječnou pomazánku, která je ovšem, od té doby, co jsme si vyvzpomněli cholesterol, prožlukle nezdravá. K pomazánce patří přirozeně chleba... Škvarky však (Grammeln, cretons, Greubi, Grieben, greaves), obzvlášť jsou-li křupavé, si můžeme vychutnat i bez chleba, ano, vychutnat. Solíme dle potřeby.

Pro leckoho nic neobvyklého, a obvyklé, běžné věci s oblibou pociťujeme jako banální. Banalitu, otřepanou frázi a klišé známe dobře; každý jim rozumí; každý jim, docela bezděky, rozumí jinak; ano, každý pak každému rozumí už jen jinak, tedy špatně; docela bezděky a nevědomky.

Banality, klišé a otřepané fráze se ale někdy vyšinou: zbloudí-li do (zdánlivě?) nepřiměřeného kontextu – a co jiného je vyšinnost, co jiného takzvané šílenství? – jako tento král na tuto střechu... Ale ne, nemám tu co říkat a ani dokazovat nic nechci. Nanejvýš bych rád ukázal, že srozumitelně sdělovat je možné – alespoň v to doufám –, když zamířím na hlavu, abych se trefil pod pás, místo naopak. Možná je i tohle poetika; v každém případě však metoda, a já nebudu na vině, jestliže se hlava odmítne stát průchodem k břichu. Přijde pak zkrátka zkrátka.

Jen zbude otázka, co je to „srozumitelně“, a co vůbec znamená rozumět. A zbude i nadále.

Na přemýšlení je pořád času dost potom. Tím pravda není řečeno, že by se vyplatilo. Nemyslí nám prostě vždy jen hlava.

„Mně se rozsvítí, jen když mi
král jednu vlepí na střechu.“

Anonym

(Zaslechl v putyce a sdělil

Kurt Marti.)

NEDOTÝKATI SE!

Kulový hořák, tato
obíhaná očitost času, obletitý
střed naší elipsy, stál.
Stál, setrvával, už v úkosu,
v poledni. Nehýbal se. Nedával
si obzor na noc. Jinak řka
a jelikož i neobyčejné
lze říci při zemi
(pokud to nezkusíš, nezvíš nikdy,
čeho jsi s to) a veškerá řeč
je řečištěm nedosrozumění
a každé slovo už slovem navíc: Slunce
viselo, přibito svým Před a Pak,
jako když na filmu políčko Nyní
ustrne. Prodlí jen;
co bylo, nezměníš. Jenže
ohlédnutí zbarvuje pohled
a z petrifikované sedliny chtělo by
dolovat proroctví pro budoucí
lógr, na starém. – Slunce,
jako kdyby mořské vlny
ztuhly do krystalů, slunce stálo
a houby se staralo o humbuk
zpěvu sfér vůkol,
který, slyš, šumí bez hlesu.

Pošta se flákala; rádio a televize
 dřímaly v polostávce, letoví dispečeri
 posouvali službu dle předpisů. Tisk tiskl
 nicnežpravdu vždy dle stanoviska,
 raději vědět, čemu věříme, než
 věřit, že víme. Delegujeme svou
 bezpečnost na bezpečnostní
 orgány, jež nejsou naše, jež nám
 ani nás nedorostly: žádný už nemůže
 za sebe, což teprv za druhé: on,
 ten Kdežpakdruhý, vidí, jak mu řeknou,
 vypadá, jak mu předvedou, po své trati se
 krade – pardon, chová, jak ho
 navedou, hlavu si nechává od cesty,
 naservírují mu mínění, módu, postoj
 v bezvadném balení ihned k použití,
 kroutivá krouživá páska,
 zaměnitelná, nahraditelná – žádná
 opice se neopičí jako on, který vše před-
 zobrazené, předříkané, předepsané,
 předtištěné (svede-li ještě číst)
 tak dlouho polyká a přelichuje,
 až v tom vy-najde
 smysl: on, ten koupený
 kupec, správcovaný člověk...

Leckdo ovšem

shledal, že se podžil;
 leč na zvukové bariéry to prásklo,
 a rychlost světla se vymkla z rukou.
 Jaká úleva, že věcem
 se fyzika dostává k jádru, a ne